МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение
высшего образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Высшая школа национальной культуры и образования им. Габдуллы Тукая

УТВЕРЖДАЮ
Проректор по образовательной деятельности КФУ
Проф. Д.А. Таюрский
_______________ «___»________20__г.

подписано электронно-цифровой подписью

Программа дисциплины

Татарское устное народное творчество Б1.В.ОД.17.1

Направление подготовки: 44.03.01 - Педагогическое образование
Профиль подготовки: Родной (татарский) язык и литература
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: заочное
Язык обучения: русский

Автор(ы):
Замалиева Л.Ф.
Рецензент(ы):
Закирзянов А.М.

СОГЛАСОВАНО:

Заведующий(ая) кафедрой: Сайфулина Ф. С.
Протокол заседания кафедры No ___ от "____" ___________ 201__г

Учебно-методическая комиссия Института филологии и межкультурной коммуникации (Высшая школа национальной культуры и образования им. Габдуллы Тукая):
Протокол заседания УМК No ____ от "____" ___________ 201__г

Регистрационный No 9023114919

Содержание

1. Цели освоения дисциплины

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

7. Литература

8. Интернет-ресурсы

9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Программу дисциплины разработал(а)(и) доцент, к.н. (доцент) Замалиева Л.Ф. кафедра татарской литературы Высшая школа национальной культуры и образования им. Габдуллы Тукая , Luiza.Zamalieva@kpfu.ru

1. Цели освоения дисциплины

Главная цель курса - ознакомить студентов богатой системой родов и видов национального фольклора, приобщить их к ценностям духовной культуры всего народа, являющейся средоточием родного языка, разнообразных жанров и полноценных произведений устного творчества. Другая же не менее важная цель - подготовить будущих специалистов к профессиональной деятельности: навыкам и формам использования полученных теоретическо-прикладных знаний на практике, в своей будущей работе.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел 'Б1.В.ОД.16 Дисциплины (модули)' основной профессиональной образовательной программы 44.03.01 'Педагогическое образование 'Родной (татарский) язык и литература' и относится к обязательным дисциплинам вариативной части.

Осваивается на 2 курсе в 3,4 семестрах.

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-5 (общекультурные компетенции)	способностью работать в команде, толерантно воспринимать социальные, культурные и личностные различия
ОК-6 (общекультурные компетенции)	способностью к самоорганизации и самообразованию
ОПК-1 (профессиональные компетенции)	способностью демонстрировать представление об истории, современном состоянии и перспективах развития филологии в целом и ее конкретной (профильной) области
ПК-1 (профессиональные компетенции)	способностью применять полученные знания в области теории и истории основного изучаемого языка (языков) и литературы (литератур), теории коммуникации, филологического анализа и интерпретации текста в собственной научно-исследовательской деятельности

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

- понятийный литературоведческий аппарат (инструментарий), позволяющий ему филологически профессионально характеризовать произведений татарского фольклора;

- содержание произведений татарского фольклора, в том числе и тех, которые изучаются в школе;

- основы теории фольклора, основы культуры татарского народа;

- основные школы и направления татарской и русской фольклористики;

-основные закономерности взаимосвязи фольклора и литературы;

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

2. должен уметь:

Уметь демонстрировать знание основных положений в области теории и истории фольклора, филологического анализа и интерпретации вербального и письменного текста

3. должен владеть:

Владеть базовыми знаниями о народном творчестве и культурой системного мышления, способностью использовать основные положения и методы фольклористики в профессиональной деятельности.

4. должен демонстрировать способность и готовность:

Студент должен уметь демонстрировать знание основных положений в области теории и истории фольклора, филологического анализа и интерпретации вербального и письменного текста

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 3 зачетных(ые) единиц(ы) 108 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины: отсутствует в 3 семестре; экзамен в 4 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практи-ческие занятия	Лабора-торные работы	
1.	Тема 1. Сәнгать төре буларак фольклор	3	1	1	0	0	Реферат
2.	Тема 2. Мифология	3	2	1	1	0	
3.	Тема 3. Йола фольклоры (ырымнар, календарь йола поэзиясе, гаилә йолалары)	3	3-5	2	1	0	Устный опрос
4.	Тема 4. Эпик жанрлар (әкиятләр, риваять һәм легендалар, дастаннар)	4	6-9	0	2	0	
5.	Тема 5. Лирик жанрлар (лирик җырлар, уен-бию җырлары, такмаклар)	4	10-13	0	2	0	Реферат

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практи- ческие занятия	Лабора- торные работы	
6.	Тема 6. Лирик һәм лиро-эпик жанрлар (бәетләр, мөнәҗәтләр, тарихи җырлар)	4	14-17	0	2	0	Письменное домашнее задание
7.	Тема 7. Балалар фольклоры	4	17	0	2	0	
.	Тема . Итоговая форма контроля	4		0	0	0	Экзамен
	Итого			4	10	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Сәнгать төре буларак фольклор

лекционное занятие (1 часа(ов)):

Халык иҗаты ул- халык вәкилләре тарафыннан телдән иҗат ителеп, күп еллар буе халык хәтерендә сакланып килгән чәчмә һәм шигъри әсәрләр җыелмасы. Халыкара практикада халык иҗатын билгеләү өчен фольклор атамасы да кулланыла. Фольклор сүзе 1846 елда галим Вильям Томс тарафыннан фәнгә кертелгән халыкара термин. Ул ике өлештән тора: folk - халык, lore - акыл, хикмәт дигәнне аңлата. Димәк, фольклор сүзен шартлы рәвештә халык акылы, халык хикмәте дип тәрҗемә итәргә мөмкин. XX гасыр башында бездә халык иҗатына карата халык әдәбияты термины кулланыла. Г.Тукай халык җырлары турында 1910 елда Шәрык клубында укыган лекциясен "Халык әдәбияты" дип атый. Әдәбият галиме Гали Рәхим 1914 елда "Халык әдәбиятымызга бер караш" дип аталган мәкаләсен бастыра. 20 еллар уртасыннан фольклор, 30 нчы еллардан халык иҗаты термины да әйләнешкә кереп китә. Фольклор терминына синоним буларак хәзер халык сүз сәнгате, халыкның поэтик иҗаты, халык авыз (тел) иҗаты атамалары да кулланыла. Фольклорның төп үзенчәлекләренең берсе - аның телдән иҗат ителүе белән бәйле. Шуңа да без аны икенче төрле халыкның авыз иҗаты дип атыйбыз. Бу үзенчәлек бик борынгы, әле язу булмаган ук чорлардан килә. Ул вакытларда мифология һәм фольклор, халыкның рухи ихтыяҗларын канәгатьләндерүче бердәнбер иҗат төре буларак җәмгыять тормышында әһәмиятле роль уйнаган. Әмма бу һич кенә дә язу барлыкка килү белән фольклор юкка чыга икән дигән сүз түгел. Чөнки язма мәдәният башлангыч чорда үзе дә халык иҗатына таяна.

Тема 2. Мифология

лекционное занятие (1 часа(ов)):

XX нче гасыр ахыры - XX1 нче гасыр башы татар әдәбиятында чынбарлыкы сурәтләүгә дини мистик һәм мифологик күзаллаулар белән сугарылган әдәби әсәрләр мәйданга чыкты. Хәзерге вакытта мифның 500дән артык билгеләмәсе бар. Мифология (грекча"миф"-сүз,хикәят.)-борынгыларның дөнья, тирәлек турындагы фантастик күзаллаулары һәм хыялда туган фантастик образлар, персонажлар турындагы хикәятләре (мифлар) җыелмасы.

практическое занятие (1 часа(ов)):

Теоретик нигезләмәләр өчен А. Ф. Лосев фикерләре аерым игътибарга лаек. Мифларга билгеләмә бирер өчен багышланган классик хезмәтләрдәге билгеләмә белән генә чикләнергә туры килә: "Миф (сүзнең туры мәгънәсендә)-ул хикәяләү, чынбарлыкны фантастик рәвештә гәүдәләндергән "хикәяләрнең" җыелмасы, әмма бу сүз сәнгате жанры түгел, ә бәлки дөньяны билгеле бер күзаллау .

Тема 3. Йола фольклоры (ырымнар, календарь йола поэзиясе, гаилә йолалары)

лекционное занятие (2 часа(ов)):

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Йола фольклоры - халык иҗатының иң борынгы төрләреннән берсе. Кешеләр, хезмәт процессында туган тәҗрибәләре нигезендә, табигать көчләрен буйсындыру турында бик күптәннән бирле хыялланганнар. Ләкин табигать серләрен, аның үзгәрешләрен һәм сәбәпләрен төшенерлек аң-белемнең булмавы аркасында, кешеләр табигатькә буйсынырга, табынырга мәҗбүр булганнар. Шул ук вакытта кешеләрнең аралашулары һәм билгеле бер дәрәҗәдә тормышка материалистик карый башлаулары аларда табигать көчләреннән ничек булса да файдалану теләген тудырган. Кеше үзенең тормышы өчен кирәк булган төрле нәрсәләрне табигатьттән сорау һәм үтенү аркасында табигать көчләренә багышланган магик йолалар килеп чыккан. Борынгы кешеләр сүзнең, арбауның, ырымнарның, җыр-сүз тезмәләренең магик көченә ышанганнар. Гомумән алганда, йола поэзиясенең барлык жанрлары, төрләре нигезендә беркатлы һәм шиксез ышану ята һәм барлык шигъри үзенчәлекләрне билгели. Йола ул - аерым бер коллективның яисә кешенең иҗтимагый-хуҗалык һәм шәхси тормышындагы иң җитди моментларда башкарыла торган, борынгыдан килгән традицион хәрәкәт- гамәлләре. Йола белән гадәт арасында аерма бармы? Гадәт ул киләчәк буыннарга мәдәниятны җиткерүнең үзенә бер традицион формасы. Ләкин аның йоладан аермасы шунда, ул максатка ярашлы хәрәкәтләрне киләчәк буыннарга җиткерә: хезмәт эшчәнлеге белән бәйле хәрәкәтләр, көнкүрештәге, гаиләдәге хәрәкәтләр. Мондый хәрәкәтләр нинди дә булса нәтиҗәгә ирешү өчен хезмәт итә. Йоланың гадәттән төп аермасы шунда, ул үз эченә турыдан-туры максатка ярашлы хәрәкәтләрне түгел, ә бәлки символик хәрәкәтләрне туплый. Халык йолалары белән бәйле шигъри әсәрләрне икегә бүлеп карыйлар:

практическое занятие (1 часа(ов)):

1. Ел фасыллары дәвамында башкарыла торган хуҗалык эшләренә бәйле календарь йолалар һәм 2. Гаилә йолалары.

Тема 4. Эпик жанрлар (әкиятләр, риваять һәм легендалар, дастаннар)

практическое занятие (2 часа(ов)):

1. Дастан төшенчәсенә билгеләмә. 2. Дастаннарны барлыкка килү тарихы. 3. Дастаннарны классификацияләү. 4. "Идегәй" дастаны. Дастан - данлау, кемнәрнеңдер исемен, ниндидер вакыйгаларны, язмышларны халык күңеленә язып куеп, киләчәк буыннар хәтеренә җиткерү, тарихта калдыру дигән сүз. Дастан - төрки һәм фарсы фольклорында һәм әдәбиятларындагы эпик характердагы әсәр. Икенче төрле аларны эпос дип тә атыйлар. Эпос (грекчадан, сүз, сөйләм, хикәяләү мәгънәсендә) төшенчәсенең фольклористикада һәм әдәбият белемендә киң һәм тар мәгънәләре бар. Беренчедән ул вакыйгалылыкка, хикәяләүгә нигезләнгән әдәби төрне белдерә һәм шушы сыйфатларга ия булган төрле әдәби һәм фольклор жанрларын үз эченә ала. Тар мәгънәдә кулланылганда исә әкияти-мифологик һәм героик яки романтик планда хикәяләүче фольклор жанрына, шулай ук халык эпосы йогынтысында формалашкан әдәби әсәрләргә карата кулланыла. Дастан - гадәттә, әкият сюжетларын, риваять-легендаларны эшкәртеп язган әсәр. Шуңа күрә аңа әлеге жанрлардагы маҗаралылык, сихри тылсым, бәет һәм җырлардагы шигъри бизәкләр, мәкаль һәм әйтемнәрдәге хикмәтле фикерләр хас. Дастанга гына хас булган, аның кыйммәтен, шигъри яңгырашын билгели торган сыйфатлар бар. Беренчесе - дастанда сурәтләнгән вакыйгаларның реаль, тарихи җирлеге булу. Әлеге вакыйгалар барган урыннар төгәл билгеләнә, вакыт та конкрет тарихи чорга тәңгәл килә. Икенчедән, әсәрдә халык хыялындагы иң матур сыйфатларны үзенә туплаган герой тасвирлана. Тарихи дастаннарда (икенче төрле тарихи-героик эпос дип атала) ул - тарихта билгеле булган реаль шәхес. Өченчедән, дастаннар искиткеч гүзәл, халыкчан тел белән иҗат ителгәннәр. Алардагы сурәтле сүз хәзинәсе халкыбызның меңләгән тел бизәкләрен, хикмәтле гыйбарәләрен, мәкаль-әйтемнәрен, канатлы тәгъбирләрен үзенә җыйган. Дастаннар бик зур күләмле, еш кына шигырь белән иҗат ителгән. Шуңа күрә аларны теләсә кем ятлый һәм сөйли алмаган. Аларны иҗат иткән һәм башкарган кеше бик сәләтле, искиткеч хәтерле һәм фикерле кеше булган. Дастаннарны бик борынгы чорлардан безнең көннәргә китереп җиткергән мондый кешеләрне чичән, җырау яки дастанчы дип атаганнар.

Тема 5. Лирик жанрлар (лирик җырлар, уен-бию җырлары, такмаклар)

практическое занятие (2 часа(ов)):

1. Җыр төшенчәсенә билгеләмә. 2. Җырларны өйрәнү тарихыннан. 3. Татар халык җырларын классификацияләү. 4. Йола җырлары. 5. Тарихи җырлар. 6. Уен-бию җырлары. 7. Лирик җырлар. Җыр - сүз-текст белән көй-музыканың үзара үрелүенә нигезләнгән, җырлап башкаруны күздә тотып иҗат ителгән әсәр. Функцияләренә, иҗтимагый вазифаларына бәйле рәвештә татар халык җырлары дүрт жанр төркеменә бүленә: йола җырлары, тарихи җырлар, уен һәм бию җырлары, лирик җырлар.

Тема 6. Лирик һәм лиро-эпик жанрлар (бәетләр, мөнәҗәтләр, тарихи җырлар)

практическое занятие (2 часа(ов)):

Бәет - нигезенә кайгылы яки көлкеле вакыйга салынган, татар халык иҗатының лиро-эпик жанры. Бәет тормышта булып узган вакыйгаларны суынмаган эзләреннән тасвирлый. Шуңа күрә ул хис-кичерешләрнең иң киеренке вакытларында туа. "Бәет" атамасы гарәп телендә ике юллык строфа төрен белдерүче "бәйт" сүзеннән алынган дип исәпләнелә. Бәет жанры фаҗигале һәм героик вакыйгалар, шулай ук гыйбрәтле һәм гадәттән тыш хәлләр уңае белән чыгарылган әсәрләрне берләштерә. Аларның тексты шигъри формада була һәм телдән әйтелә яки көйләп башкарыла. Ләкин көйләп башкарылган бәетләргә карата да халыкта "бәет җырлау" дигән гыйбарә кулланылмый, ә "көйләп бәет әйтү" яки "көйләп бәет уку" диләр. Бу, күрәсең, әлеге жанрның "язма китап культурасы" һәм электән килгән "көйләп китап уку" традициясе белән бәйләнештә туганлыгын күрсәтүче бер дәлил

Тема 7. Балалар фольклоры

практическое занятие (2 часа(ов)):

Балалар фольклоры. Татар балалр фольклорын өйрәнүнең тарихы. Бу өлкәдә Н.Исәнбәт, Р.Ягъфәров, Ф.Ибраһимова хезмәтләре. Балалар фольклорын төркемләү. Бала багу поэзиясе. Балалар өчен иҗат ителгән әсәрләр. Уеннар

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
1.	Тема 1. Сәнгать төре буларак фольклор	3	1	подготовка к реферату	25	Реферат
3.	Тема 3. Йола фольклоры (ырымнар, календарь йола поэзиясе, гаилә йолалары)	3	3-5	подготовка к устному опросу	20	
4.	Тема 4. Эпик жанрлар (әкиятләр, риваять һәм легендалар, дастаннар)	4	6-9			

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Раздел дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
5.	Тема 5. Лирик жанрлар (лирик җырлар, уен-бию җырлары, такмаклар)	4	10-13	подготовка к реферату	20	Реферат
6.	Тема 6. Лирик һәм лиро-эпик жанрлар (бәетләр, мөнәҗәтләр, тарихи җырлар)	4	14-17	подготовка домашнего задания	20	Письменное домашнее задание
	Итого				85	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Рекомендуемые образовательные технологии: лекции, практическая работа, тестирование, контрольные работы, самостоятельная работа, курсовая работа (по выбору).

При проведении аудиторных занятий намечаются использовать активные и игровые формы обучения (деловые и ролевые игры, собеседование о занимательном фольклоре, организация диспутов, анализ конкретных произведений и разбор докладов своих сокурсников) в соответствии с внеаудиторной работой. Удельный вес такого типа занятий или форм обучения определяться исходя из характера тем и особенностей содержания курса.

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Сәнгать төре буларак фольклор

Реферат , примерные вопросы:

1. Сәнгать төре буларак фольклор. 2. Фольклорның синкретик характерда булуы. 3. Фольклор әсәрләренең вариантлылыгы. 4. Татар фольклорын җыю һәм өйрәнү тарихы. 5. Фольклор жанрларын төркемләү-классификацияләү принциплары. 6. Татар халык авыз иҗатының жанр төрлелеге. 7. Татар халык авыз иҗатын җыю һәм фәнни өйрәнү белән шөгыльләнүче оешмалар. 8. Фольклор һәм язма әдәбият.

Тема 2. Мифология

Тема 3. Йола фольклоры (ырымнар, календарь йола поэзиясе, гаилә йолалары)

, примерные вопросы:

1. Ырымнар. Аларның төрләре. 2. Дәвалау ырымнары. 3. Календарь йолаларның бүленеше. 4. Язгы йолалар. 5 Җәйге йолалар. 6. Көзге йолалар. 7. Кышкы йолалар. 8. Гаилә йолаларын классификацияләү. 9. Туй йоласы. 10. Балал туу белән бәйле йолалар.

Тема 4. Эпик жанрлар (әкиятләр, риваять һәм легендалар, дастаннар)

Тема 5. Лирик жанрлар (лирик җырлар, уен-бию җырлары, такмаклар)

Реферат , примерные вопросы:

1. Татар фольклорының үзенчәлекле жанры буларак бәетләр. 2. Мөнәҗәтләрнең жанр үзенчәлекләре. 3. Татар халкының лирик җырларының тематик төрлелеге. 4 Тарихи җырларда күренекле шәхесләр һәм тарихи вакыйгаларның чагылышы. 5. Синкретик табигатьле жанр буларак уен-бию җырлары. 6 Такмак жанрының үзенчәлекләре, көй белән мөнәсәбәте.

Тема 6. Лирик һәм лиро-эпик жанрлар (бәетләр, мөнәҗәтләр, тарихи җырлар)

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Письменное домашнее задание , примерные вопросы:

1. Җыр жанры. 2. Җырларны төркемләү. 3. Йола җырлары. 4. Тарихи җырлар. 5. Уен-бию җырлары. 6. Лирик җырлар. 7. Халык җырларының образлар системасы. 8. Җырларны өйрәнү тарихы. 9. Автор җырларында фольклор традицияләре. 10. халык һәм автор җырларындагы уртаклыклар.

Тема 7. Балалар фольклоры

Итоговая форма контроля

экзамен (в 4 семестре)

Примерные вопросы к итоговой форме контроля

1. Фән буларак фольклористика, аның үзенчәлеге, бурычлары.

2. Татар халык авыз иҗатының тармаклары. Аларның үзара бәйләнеше. Үзенчәлекләре.

3. Фольклор әсәрләрендә синкретизм, татар халык авыз иҗатының милли үзенчәлекләре.

4. Татар халык авыз иҗатын өйрәнүдә Каюм Насыйриның эшчәнлеге.

5. Татар халык иҗатын өйрәнүдә Габдулла Тукайның эшчәнлеге. Шагыйрьнең "Халык моңнары", "Халык әдәбияты" хезмәтләре, фольклорга нигезләнгән әсәрләре.

6. Татар халык авыз иҗатын өйрәнүдә Нәкый Исәнбәт эшчәнлеге.

7. Татар халык йолалары, аларның төрләре, йола иҗатының тәрбияви әһәмияте, сәнгатьчә үзенчәлеге.

8. Татар халкының туй йолалары. Аларның сәнгатьчә үзенчәлеге.

9. Татар халык иҗатында календарь йолалар һәм аларның поэзиясе.

10. Өмә поэзиясе, аларны оештыру һәм үткәрү тәртипләре.

11. Әкиятләр. Аларны төркемләү. Әкиятләрне җыю һәм өйрәнү тарихы. Әкиятләрнең сәнгатьчә эшләнеше.

12. Татар халык әкиятләрендә традицион алымнар. "Камыр батыр" әкиятенә анализ.

13. Әкиятләрдә традицион образлар. "Таңбатыр" әкиятенә анализ.

14. Көнкүреш әкиятләре. Аларны төркемләү. "Зирәк карт", "Саран белән юмарт" әкиятләренә анализ.

15. Тылсымлы әкиятләр. Аларның тематикасы һәм сәнгатьчә эшләнеше.

16. Татар халык җырлары. Кыска һәм озын лирик җырлар, аларның тематикасы һәм сәнгатьчә эшләнеше.

17. Тарихи җырлар, аларның тематикасы. "Кара урман", "Көзге ачы җилләрдә", "Ком бураны" җырларына поэтик анализ.

18. Татар халык иҗатында дуслык, туганлык, мәҗлес җырлары. "Дусларым, дус ишләрем", "Ак калфак" җырларына поэтик анализ.

19. Татар халкының шаян җырларына ("Сания апа", "Башмагым", "Җизнәкәй", "Өй артында егет килгән") поэтик анализ.

20. Татар халык иҗатында дастаннар. Аларның тематикасы һәм сәнгатьчә эшләнешләре. Алыплар турындагы дастаннар.

21. Дастаннарда традицион алымнар. Тарихи дастаннар.

22. "Идегәй" дастанын туплау, өйрәнү һәм бастырып чыгару тарихы.

23. "Идегәй" дастанында тарихи чынбарлык һәм мифология. Төп геройларга анализ.

24. Мәхәббәт дастаннары. Аларның сәнгатьчә эшләнеше. Берәр дастанга поэтик анализ.

25. Болгар дәүләте чоры легендалары: "Янмый торган кыз", "Хан кызы Алтынчәч", "Ак бүре ыруы" легендаларына анализ.

26. Татар халык легендаларының поэтик эшләнеше. "Зөһрә кыз", "Ана йөрәге", "Алып тавы" легендаларына анализ.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

27. Риваятьләр, аларның үзенчәлеге. Казан ханлыгы чорында һәм аннан соң милли изүгә каршы иҗат ителгән риваятьләр. "Казан кайда корылган?", "Сөембикә", "Шәриф Кол", "Бәхтияр Канкаев", "Пугачев хакында..." риваятьләре.
28. Авыллар тарихы белән бәйле топонимик риваятьләр.
29. Мифологик хикәятләр һәм мифик образлар.
30. Татар халык иҗатында бәетләр. Аларның төрләре, сәнгатьчә эшләнешләре.
31. "Сак-сок бәете", аның эчтәлеге, сәнгатьчә эшләнеше.
32. Татар халык иҗатында мөнәҗәтләр. Аларның төрләре, поэтик эшләнеше, халыкта яшәү һәм башкарылу үзенчәлеге.
33. Татар халкының афористик иҗат төрләре. Аларның сәнгатьчә үзенчәлекләре, тәрбияви әһәмиятләре, өйрәнелү тарихы.
34. Мәкаль һәм әйтемнәр. Аларны тематик яктан төркемләү. Мәкаль-әйтемнәрнең сәнгатьчә эшләнеше.
35. Табышмаклар. Аларны төркемләү. Табышмакларның сәнгатьчә үзенчәлеге.
36. Сынамышлар. Аларның функциясе, эчтәлеге.
37. Мәзәкләр. Мәзәкләрнең төзелеше, төрләре, сәнгатьчә эшләнеше. Мәзәкләрне өйрәнүнең торышы.
38. Хуҗа Насретдин мәзәкләре. Аларның тематикасы, сәнгатьчә эшләнеше.
39. Татар халык иҗатын укыту-тәрбия эшендә куллану, моны гамәлгә ашыру юллары.
40. Фольклор һәм язма әдәбиятның үзара мөнәсәбәте һәм бер-берсенә йогынтысы.

7.1. Основная литература:

1. Бакиров М.Х. Татар фольклоры. Югары уку йортлары өчен дәреслек. - Казан: Мәгариф, 2008. - 260 б.

2.Коваленко С.В. Мифы и сказки как система исторических свидетельств о происхождении русского этноса [Электронный ресурс] / Коваленко С.В. - М. : ФЛИНТА, 2016. - http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785976527812.html

3. Тулякова Е. И., Плохотнюк, Т. Г. Устное народное творчество. Ч. 1 [Электронный ресурс] : учеб. пособие : в 4 ч. Ч. 1 / Т. Г. Плохотнюк, Е. И. Тулякова. - 2-е изд., стер. - М. : ФЛИНТА, 2012. - 46 с. - ISBN 978-5-9765-1513-0 - Режим доступа: http://znanium.com/catalog/product/456358

4. Хроленко А.Т. Введение в лингвофольклористику [Электронный ресурс] / Хроленко А.Т. - М. : ФЛИНТА, 2016. - http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785976508378.html

7.2. Дополнительная литература:

1. Никитченков А.Ю. Фольклор в системе филологической и методической подготовки педагогов начальной школы: Монография / Никитченков А.Ю. - М.:МПГУ, 2013. - 272 с.: ISBN 978-5-7042-2491-4 - http://znanium.com/bookread2.php?book=757877

2. Русский фольклор: устное народное поэтическое творчество [Электронный ресурс] / Н.В. Дранникова - Архангельск : ИД САФУ, 2014. - http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785261009993.html

3.Плохотнюк Т.Г.Устное народное творчество [Электронный ресурс] / Плохотнюк Т.Г. - М. : ФЛИНТА, 2017. - http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785976515154.html

4. Погребная Я.В. Актуальные проблемы современной мифопоэтики [Электронный ресурс] : учеб. пособие / Погребная Я.В. - 2-е изд., перераб., доп. - М. : ФЛИНТА, 2016. - http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785976511354.html

7.3. Интернет-ресурсы:

База данных - East View

Университетская энциклопедия - www.wikipedia.ru

ЭБС "Знаниум" - http://znanium.com/

ЭБС "Консультант студента" - http://www.studentlibrary.ru

Электронные библиотека и материалы сайта КФУ - www.ksu.ru

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Татарское устное народное творчество" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "ZNANIUM.COM", доступ к которой предоставлен студентам. ЭБС "ZNANIUM.COM" содержит произведения крупнейших российских учёных, руководителей государственных органов, преподавателей ведущих вузов страны, высококвалифицированных специалистов в различных сферах бизнеса. Фонд библиотеки сформирован с учетом всех изменений образовательных стандартов и включает учебники, учебные пособия, УМК, монографии, авторефераты, диссертации, энциклопедии, словари и справочники, законодательно-нормативные документы, специальные периодические издания и издания, выпускаемые издательствами вузов. В настоящее время ЭБС ZNANIUM.COM соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) нового поколения.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "Консультант студента" , доступ к которой предоставлен студентам. Электронная библиотечная система "Консультант студента" предоставляет полнотекстовый доступ к современной учебной литературе по основным дисциплинам, изучаемым в медицинских вузах (представлены издания как чисто медицинского профиля, так и по естественным, точным и общественным наукам). ЭБС предоставляет вузу наиболее полные комплекты необходимой литературы в соответствии с требованиями государственных образовательных стандартов с соблюдением авторских и смежных прав.

Компьютерный класс (стандартная комплектация для практических занятий и самостоятельной работы), доступ к сети Интернет.

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 44.03.01 "Педагогическое образование" и профилю подготовки Родной (татарский) язык и литература .

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Автор(ы):
Замалиева Л.Ф. ____________________
"__" _________ 201 __ г.

Рецензент(ы):
Закирзянов А.М. ____________________
"__" _________ 201 __ г.